

Horrebows klage over Søren Matthiesen, 1716

Rigsarkivet

Københavns Universitet, konsistoriets kopibog, 1716

Transskiberet af Jesper Vang Hansen, juni 2006

Professor Peder Horrebow klager til Kongen over Klokker Søren Mathiesen, som han mener uretmæssigt beholder de penge som folk betaler for at komme helt op på Rundetaarn.

I kopibogen findes to brevkopier:

- 1. Horrebows brev af 9. september til kongen - efterfulgt med kancelliets ønske om konsistoriets meningstilkendegivelse, dat. 19. september*
- 2. Konsistoriets instilling til kongen om afgørelse på stridighederne, dateret 10. november*

Professor Horreboes allerunderdanigste Supplication for Astronomiens handthævelse,

Stormægtigste Allernaadigste arve Konge og Herre.

Som ieg siden Eders Kongl. Mayt., Allernaadigste har beschiket, mig til Professionem Astronomicam allernaadigst hidindtil har, og Vil, fremdelis af ald formue arbeide paa at viise Eders Kongl. Mayt. at Jeg baade Ved Iver og capacite antager mig samme min Professions arbeide; Saa beder Jeg udi allerdybeste underdanighed, Eder Kongl Mayt. Allernaadigst Vilde betenche, at Konsten og Landets renommee derfor er udødelig, og om Jeg naar mit maal der udi, som ieg er udi god forhaabning om, er nyten uskaterlig, og i saadan betragtning Vilde Eders Kongl. Mayt. udi naade optage, at ieg for Astronomien giver det beste forslag, og samme forslag ey lade for en ringe og utilstrækkelig indvinding skyld blive frugtesløs. Mine Antciessores har altid tænkt, ved leilighed at vilde faae Eders tænckt, ved leilighed at vilde faae Eders Kongl. Mayt. persvaderet til at lade bygge et nyt Observatorium for Astronomien, og til at besckiche saa, denne Stipendia, at tvende Studiosi Mathematicum kunde holdes dermed, at hielpe til ved observationerne; men ieg understaar mig allerunderdanigst, at forestille Eders Kong. Mayt. hvorledes Astronomien her ved acadamiet uden Eders Kongl. Mayt. ringeste bekostning kand komme i den allerynskeligste flor og Velstand; som bestaar derudi at Eders Kongl. Mayt. Allernaadigst ville gandske overgive det runde Astronomiske taarn til usum Astronomicum, som det er bygt og besckiket til af Eders Kong. Mayt. Høylovlige Herrer forfædre thi saaledes kunde baade Jeg og mine efterkommere beholde den fornødne fred og roelighed til at udføre Observationerne, og ieg kunde nyde Assitence, naar mit af idelig nattevagt og uophørlige Speculationer og arbeide sværhed og fordervede legeme ey kunde udholde, i det ieg kunde altid have tvende Studioses icke til min men Astronomiens tjeneste, som kunde lønne sig self med de skillinger, de kunde faae for at luche got folck op paa tærnet, at see Sig

om, de. Søren Mathiesen Klocher til Trinitatis Kierche uden nogen Kongl. eller Consistorii bevilling. Jeg saaledes haver anmaset, at ieg ey engang kand have fri gang derop, naar det er Astronomien angelagen, mindre gjøre mine Observationer med roelighed, eller have instrumente Astronomica udi sickerhed. Men naar Eders Kongl. Mayt. dette allernaadigst vilde bevilge, kunde ieg have tid og leilighed til at Speculere, for til det gemeene beste og landets berømmelse at indføre mit forehavende og Eders Kongl. Mayt. kunde også have en døgtig Mathematum Studiosum til land og Søe tjenesten. Beder udi allerdybeste underdanighed, Eders Kongl. Mayt. dette saaledes forstaar, at ieg hermed allerunderdanigst taler for Astronomien og det almindelige beste, og iche et ord for mig selv, som dog wel iche haver dend helve indkomme, som Søren Mathiesen foruden taarnet kand have af sit Klockerembede; men for mit ringe brød vil jeg altid tache Gud og Eder Kongl. Mayt. være fornøyet og intet mere begiære; thi denne Uraniam, som Eder Kongl. Mayt. Allernaadigst har givet mig til brud, begierede ieg iche til den ende, at hun skulde gjøre mig riig, men fordi ieg elskede hende, og hafde altid anvendt min fliid paa, at vinde mig hende, og efter at Eder Kongl. Mayt. allernaadigst har betroet hende under min opsigthar ieg saa meget store frihed allerunderdanigst at recommendere hende igien udi Eders Kongl. Mayt. naadige bevaagenhed og besckiermelse imod ald voldsom angreb og overlast, som Eders Kongl. Mayt.,

Min allernaadigste Arveherres og Konges, allerunderd. Arveundersaat og tienere.

Havn: d. 9 Septemb. Ao 1716.

Peder Horreboe

Profess. Astronomiæ

Hans Kongl. Mayt. vil herom have Erklæring til videre allernaadigste Resolution.

Cancelliet d. 19. Septemb. 1716.

D. Wibe

Professorernes erklæring paa ovenmelte Professor Horreboes Supplique

For at efterleve Eders Mayestets Allernaadigste Befaling, have Vi allerunderdanigst nødigt agtet, at vide hvad ret saa Vel Klokkeren Søren Matthisen, som Professor Horreboe formeente sig her at have; Og til den ende have Vi indhentet begge deres skriftlige Svar; Ja end og, giort os all muelig flid, til at formaa Søren Matthisen til at fornøye Prof. Horreboe udi sin paastand. Men som Søren Mathisen har imod paa det hæftigste søger at hendthæve sin formeente Ret til disse Tornskillinger, paastaaende, at hans bestallinsbrev giver ham dem, at hand foruden at melde om hans fader, dem i nogle tyve Aar haver nydt, at de ere en deel af hans Klokker Indkomme, og hand dem uden sin Skade med én anden kand deele, saa have Vi allerunderdanigst iche vidst at gjøre andet, end at fremsende til Eder Mayt. egen allernaadigste eftersciun begge disse tvende Mænds

skriftlige Svar in Originale; da at Eders Mayts Self allernaadigst Kiender, om Klokkeren bør efter denne Tid at miste samme penge. Men inttet er rettere, end at Prof. Horreboe saa vel som hans Observator naar de Observerer paa Taarnet, nyde rolighed for folckes opløben som de timer i hvilket og Klokkeren paa Consistorio baade alvorligen er bleven advared om, og stadeligen haver lovet, Ja end tilladt Horreboe alt hvad som til hans roelighed rimeligen kand tiene, samt fornøden være. Og ligeledes, hvis Eders Mayestet i Naade saa behagede, skulle det være got at Prof. Mathematicum Superiorum paa det af Horreboe i hans allerunderdanigste Supplick andfördte fundament, Astronomiens opkomst, nemlig nød disse Tornpenge, naar den nu nærværende Klokke engang ved døden afgick. Hvilket alt Vi Allerunderdanigst henstiller til Eders Mayestats egen allernaadigste Villie og høye Skiønsomhed.-

Kbhvn d. 10. Novmbr. Aa 1716